

Vernieuwde regeling m.b.t. verleggen van kabels en leidingen

VW

De afgelopen jaren is intensief overleg door het ministerie van Verkeer en Waterstaat gepleegd met brancheorganisaties van kabel- en leidingbeheerders (EnergieNed, Vewin en Velin) over het schadevergoedingsregime bij rechtmatige overheidsdaad voor het verleggen van kabels en leidingen ten behoeve van infrastructuurprojecten van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Dit overleg heeft geleid tot de 'overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen buiten beheersgebied' (de overeenkomst) van 10 februari 1999 waarin afspraken zijn vastgelegd met betrekking tot vergoeding van verleggingskosten die veroorzaakt worden door of namens de minister buiten het beheersgebied (de door of namens de minister van Verkeer en Waterstaat vergunde werken) van de minister. Deze overeenkomst verplichtte de minister tot een aanpassing van de Nadeelcompensatieregeling inzake het verleggen van kabels en leidingen in Rijkswaterstaatswerken (Stcrt. 1991, 249) welke aanpassing heeft geleid tot de Nadeelcompensatieregeling verleggen kabels en leidingen in en buiten rijkswaterstaatswerken en spoorwegwerken 1999 (NKL 1999). In deze nieuwe nadeelcompensatieregeling voor het verleggen van kabels en leidingen wordt een onderscheid gemaakt tussen leidingen die een waterstaatswerk of spoorwegwerk kruisen en leidingen die langs een waterstaatswerk of spoorwegwerk liggen. Aangezien een overeenkomst slechts tussen partijen geldt, en het uit het oogpunt van rechtsgelijkheid gewenst is om kabel- en leidingbeheerders die niet aan de overeenkomst gebonden zijn een zelfde vergoeding voor een verlegging buiten het beheersgebied aan te kunnen bieden, is in deze nieuwe nadeelcompensatieregeling de categorie buitenleidingen opgenomen. Deze categorie buitenleidingen ziet op vergoeding van verleggingskosten van kabels en leidingen met een openbaar belang die in beheer zijn bij kabel- en leidingbeheerders die niet aangesloten zijn bij één van de drie genoemde brancheorganisaties. De wijze van schadeberekening

voor de verschillende soorten leidingcategorieën is overigens gelijk. De berekening van de schade bij een verlegging is opgenomen in bijlage 1 bij de NKL 1999. De vergoeding voor een verlegging van een langleiding dient bepaald te worden aan de hand van bijlage 2 bij de NKL 1999, de vergoeding voor een verlegging van een kruisende leiding aan de hand van bijlage 3 bij de NKL 1999 en de vergoeding voor een verlegging van een buitenleiding aan de hand van bijlage 4 bij de NKL 1999. De vergoeding voor een verlegging van een kabel of leiding buiten het beheersgebied van de minister van Verkeer en Waterstaat die in beheer is bij een kabel- of leidingbeheerder die gebonden is aan de overeenkomst moet op grond van de overeenkomst vastgesteld worden. In het onderstaande worden de overeenkomst en de NKL 1999 gepubliceerd.

Overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen buiten beheersgebied tussen de Minister van Verkeer en Waterstaat en EnergieNed, VELIN en VEWIN

Overeenkomst

De Staat der Nederlanden, vertegenwoordigd door de Minister van Verkeer en Waterstaat, mevrouw T. Netelenbos, verder te noemen 'de Minister' en de Vereniging van Energiedistributiebedrijven in Nederland, verder te noemen 'EnergieNed', gevestigd te Arnhem, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar algemeen directeur, de heer dr. R.H.J. van 't Hullenaar en de Vereniging van Leidingeigenaren in Nederland, verder te noemen 'VELIN', gevestigd te Utrecht, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar voorzitter,

de heer J.M.G. Werker en de Vereniging van Exploitanten van Waterleidingbedrijven in Nederland, verder te noemen 'VEWIN', gevestigd te Rijswijk, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar directeur, de heer ir. E.J.J. Cals

Komen als volgt overeen:

Artikel 1 *Onteigening*

Indien in het kader van een project van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat een kabel of leiding (waaronder tevens wordt verstaan bovengrondse elektriciteitsleiding) van één van de leden van een van de verenigingen EnergieNed, VELIN en VEWIN, verder te noemen de leidingbeheerder, zal moeten worden verlegd of aangepast in het gebied *buiten* de door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat vergunde werken, zal de schadeloosstelling worden berekend conform de principes van de onteigeningswetgeving en de daarbij behorende jurisprudentie, met inachtneming van hetgeen in deze overeenkomst is bepaald.

Artikel 2 *Verplichting van partijen*

Partijen dan wel de leden van partijen verplichten zich bij aanpassing of verlegging van een kabel of leiding in het kader van het project wederzijds schadebeperkend op te treden

Artikel 3 *Schadeloosstelling*

1. De in artikel 1 bedoelde schadeloosstelling wordt vastgesteld volgens de hierna te noemen berekening van een schadeloosstelling voor incurante zaken.
2. Bij deze berekeningsmethodiek worden de componenten vermogensschade en inkomensschade niet als uitgangspunt genomen.
3. Bij deze berekeningsmethodiek wordt de schadeloosstelling vastgesteld aan de hand van de werkelijke verleggingskosten.
4. De werkelijke verleggingskosten bestaan uit:
 - materiaalkosten;

– kosten van het uit en in bedrijfstellen;
– kosten van ontwerp en begeleiding;
– uitvoeringskosten.

5. Voor zover de te verleggen of aan te passen kabel of leiding in eigendom of met een zakelijk recht (als bedoeld in artikel 3 lid 2 van de Ontheingingswet) buiten de in artikel 1 genoemde werken gelegen is, worden alle werkelijke verleggingskosten door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat vergoed, met inachtneming van artikel 3 lid 7.

6. Voor zover de te verleggen of aan te passen kabel of leiding niet op basis van eigendom of een zakelijk recht buiten de in artikel 1 bedoelde werken is gelegen, komen de materiaalkosten en de kosten van uit en in bedrijfstellen voor rekening van het bedrijf. De kosten van ontwerp en begeleiding en de uitvoeringskosten komen voor rekening van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, met inachtneming van artikel 3 lid 7.

7. De schadeloosstelling wordt gecorrigeerd indien zich door de verlegging of aanpassing van de kabel of leiding een kwantificeerbare voordeeltorekening voordoet (zoals bijvoorbeeld een capaciteitstoename van een leiding of het voordeel dat ontstaat indien er een nieuwe leiding in de plaats komt van een – voor beide partijen kenbaar – technisch versleten leiding).

Artikel 4 Materiaalkosten

Onder materiaalkosten worden verstaan:

– kosten van bedrijfseigen materialen die noodzakelijk zijn voor de instandhouding van de functie van de te verleggen kabel of leiding en daarvoor noodzakelijke beschermingsconstructies. Hieronder worden in elk geval verstaan kosten van kabel- en leidingcomponenten, kosten van elektrotechnische, werktuigbouwkundige en civieltechnische materialen, alsmede kosten van bouwmaterialen bestemd voor gebouwen waarin delen van kabel- en leidingsystemen worden ondergebracht.

Artikel 5 Kosten van uit en in bedrijf stellen

Onder de kosten van het uit en in bedrijf stellen worden verstaan:

– kosten van het spannings- of produktloos maken van de kabel en leiding alsmede de kosten van het weer in bedrijfstellen van de kabel of leiding;

– kosten samenhangend met tijdelijke voorzieningen van operationele aard; dit zijn voorzieningen die benodigd zijn om de levering tijdens de uitvoering van de verlegging te waarborgen.

Artikel 6 Uitvoeringskosten

Onder uitvoeringskosten worden verstaan:

– kosten van civieltechnische, bouwkundige en installatietechnische werkzaamheden (zoals werkputten en ondersteuning),
– kosten samenhangend met de uitvoering van het verwijderen van verlaten kabels of leidingen. De ter plaatse vrijgekomen materialen zijn c.q. worden eigendom van de leidingbeheerder,
– kosten van constructieve en bijzondere voorzieningen die nodig zijn in verband met de aanraking van het infrastructuurwerk (zoals overkluisingen en mantelbuizen),
– kosten van tijdelijke voorzieningen van fysieke aard, zoals extra kabel- en leidingvoorzieningen die worden opgeheven zodra de definitieve verlegging is gerealiseerd in samenhang met de voortgang van het infrastructuurproject.

Artikel 7 Optimalisatie

Gestreefd wordt naar optimalisatie, hetgeen betekent dat zal worden gekozen voor het meest aantrekkelijke alternatief, onder de voorwaarde dat zulks geen nadelen oplevert voor een der partijen ten opzichte van de meest voor de hand liggende variant. Onder de meest voor de hand liggende variant wordt verstaan een verlegging ter plaatse van de probleemlocatie.

Artikel 8 Gebiedsbenadering

1. In deze overeenkomst wordt uitgegaan van de gebiedsbenadering. Dit wil zeggen dat de kosten van een verlegging op een locatie elders als gevolg van een verlegging/aanpassing op de probleemlocatie, aan partijen worden toegerekend conform het op de locatie elders geldende regime (zakelijk recht c.q. vergunning/toestemming derde).

2. Indien de verlegging op de probleemlocatie leidt tot een noodzakelijke verlegging voor een derde, dan worden de verleggingskosten vergoed conform het bepaalde in deze overeenkomst, tenzij tussen de leidingbeheerder en die derde een tijdens de ondertekening van deze overeenkomst

reeds bestaande schriftelijke overeenkomst van kracht is waaruit een financiële verplichting voortvloeit. Alsdan geldt het bepaalde in die vergoedingsregeling met inachtneming van de bestaande wet- en regelgeving. De hier genoemde derde kan een andere leidingbeheerder zijn.

Artikel 9 Voordeeltorekening

1. Aftrek nieuw voor oud wordt alleen toegepast indien sprake is van voor partijen kenbaar technisch versleten leidingen. Onder technisch versleten wordt verstaan kabels en leidingen waarvan de technische levensduur binnen een periode van 5 jaar verstreken zal zijn.

Aftrek nieuw voor oud vindt plaats op basis van contante waardeberekening. Hierbij wordt uitgegaan van de technische levensduur van de betreffende kabel of leiding.

Indien delen van een zelfstandige eenheid vervangen moeten worden, wordt voor de berekening uitgegaan van de integrale kosten van de vervanging van de gehele zelfstandige eenheid onder toerekening van een evenredig deel van de kosten aan het te vervangen onderdeel.

2. Partijen stellen in gezamenlijk overleg een overzicht samen van voorkomende soorten kabels en leidingen en de daarbij behorende technische levensduur. Dit overzicht wordt eens in de vijf jaar geëvalueerd en zo nodig aangepast.

3. Indien ten gevolge van een deelverlegging een kabel of leiding van een kenbaar technisch inferieure kwaliteit ontstaat, en de leidingbeheerder als gevolg daarvan besluit de gehele of een groter deel van de kabel of leiding te vervangen, dan vindt nader overleg plaats over de wijze van voordeeltorekening.

Artikel 10 Hardheidsclausule

Van het gestelde in artikel 3 kan worden afgeweken indien dit voor een der partijen onmiskienbaar onredelijk uitwerkt.

Artikel 11 Uitwerking

Partijen zullen deze overeenkomst waar nodig verder uitwerken in een uitvoeringsprotocol.

Artikel 12 NKL

Partijen hebben met elkaar gesproken over wijzigingen in de NKL 91 die

nader worden toegelicht in de bij deze overeenkomst gevoegde sideletter. EnergieNed, VELIN en VEWIN hebben het recht deze overeenkomst met terugwerkende kracht te ontbinden, indien de Minister van Verkeer en Waterstaat niet vóór 1 april 1999 de NKL 91 volgens de in de sideletter aangegeven uitgangspunten heeft gewijzigd. De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft het recht deze overeenkomst vóór 1 april 1999 met onmiddellijke ingang te ontbinden indien en zodra een of meerdere bij VEWIN of VELIN aangesloten leden zich kenbaar niet gebonden achten aan deze overeenkomst. Gelet op de besluitvormingsprocedure in de vereniging EnergieNed zijn alle bij die vereniging aangesloten leden gebonden door de ondertekening door EnergieNed.

Artikel 13 Geschillen

1. Indien zich tussen de partijen een geschil inzake deze overeenkomst voordoet, zullen partijen trachten hier in goed overleg uit te komen. Indien zulks niet mogelijk blijkt, zullen partijen en het geschil voorleggen aan een drietal deskundigen die een advies hierover zullen uitbrengen binnen drie maanden na benoeming.

2. Iedere partij benoemt binnen een maand nadat de ene partij schriftelijk aan de andere partij kenbaar heeft gemaakt dat sprake is van een geschil een deskundige, waarna die twee deskundigen een derde deskundige zullen benoemen.

De vergoeding en de kosten verbonden aan de werkzaamheden van de deskundigen worden door beide partijen voor gelijke delen gedragen.

3. Indien een van de partijen zich niet kan vinden in dit advies, staat het partijen vrij om het geschil voor te leggen aan de terzake bevoegde burgerlijke rechter.

Artikel 14 Duur van de overeenkomst
Deze overeenkomst treedt in werking op 1 juli 1998 en heeft een looptijd van vijf jaar. Na afloop van deze periode wordt de overeenkomst telkens stilzwijgend verlengd met een periode van twee jaar, tenzij een der partijen tenminste twee jaar voor het einde van de (verlengde) looptijd te kennen geeft de overeenkomst niet te willen continueren.

Aldus overeengekomen, opgemaakt en getekend in viervoud,

te 's-Gravenhage, d.d. 10 februari 1999.

*De Minister van Verkeer en Waterstaat,
T. Netelenbos.*

te Arnhem, d.d. 10 februari 1999.

*EnergieNed,
R.H.J. van 't Hullenaar.*

te Urmond, d.d. 10 februari 1999.

*VELIN,
J.M.G. Werker.*

te Rijswijk, d.d. 10 februari 1999.

*VEWIN,
E.J.J. Cals.*

Sideletter bij de overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen buiten beheersgebied

In het kader van de totstandkoming van de overeenkomst, zijn de partijen, te weten de Minister van Verkeer en Waterstaat, EnergieNed, VELIN en VEWIN, het volgende met elkaar overeengekomen:

1. De Minister van Verkeer en Waterstaat is voornemens de NKL 91 vóór 1 april 1999 te wijzigen conform de uitgangspunten in deze sideletter en deze gewijzigde NKL vóór of uiterlijk op 1 april 1999 te publiceren in de Staatscourant.
2. Deze uitgangspunten houden de volgende wijzigingen in:
 - bij kruisende infrastructuur zullen de uitvoeringskosten en kosten van ontwerp en begeleiding volledig als nadeelcompensatie vergoed worden (met onverkorte toepassing van voordeelverrekening) en zullen de materiaalkosten en de kosten van uit en in bedrijfstellen voor rekening van de leidingbeheerders komen;
 - bij langsliggende infrastructuur geldt, indien sprake is van een evidente fysieke noodzaak voor het langsliggende, dat er ruimte is voor specifieke invulling van het begrip maatschappelijk risico (via de hardheidsclausule).
3. In de periode waarbinnen de leidingbeheerders gebruik kunnen maken van de ontbindingsmogelijkheid als bedoeld in artikel 12 van de overeenkomst, zullen zij zich constructief opstellen bij de uitvoering van infrastructurele werken.
4. Gedurende de periode als bedoeld

in punt 1 van deze sideletter, wordt afgerekend conform de NKL 91. De gewijzigde NKL heeft terugwerkende kracht tot 1 juli 1998. De effecten van de terugwerkende kracht zullen zo spoedig mogelijk daarna verrekend worden.

Aldus overeengekomen, opgemaakt en getekend in viervoud,

te 's-Gravenhage, d.d. 10 februari 1999.

*De Minister van Verkeer en Waterstaat,
T. Netelenbos.*

te Arnhem, d.d. 10 februari 1999.

*EnergieNed
R.H.J. van 't Hullenaar.*

te Urmond, d.d. 10 februari 1999.

*VELIN
J.M.G. Werker.*

te Rijswijk, d.d. 10 februari 1999.

*VEWIN
E.J.J. Cals.*

Toelichting op de overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen buiten beheersgebied

I. Algemeen deel

I.1 Inleiding

Geruime tijd hebben besprekingen plaats gevonden tussen vertegenwoordigers van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W) en van de koepelorganisaties van leidingbeheerders (EnergieNed, VEWIN en VELIN) over de wijze waarop leidingbeheerders schadeloos worden gesteld in geval van verlegging van kabels (boven- en ondergronds) en leidingen (hierna te noemen: 'leidingen'), als gevolg van infra-structurele werken van V&W. Aanleiding voor die besprekingen was onder meer de ontevredenheid van leidingbeheerders over de basis waarop het Ministerie van V&W vergoedingen toekende voor het verleggen van leidingen. Ook van de zijde van het Ministerie bestond behoefte aan overleg, vooral met het oog op de grote projecten, die binnen enkele jaren tot uitvoering komen dan wel zijn gekomen (zoals Betuweroute, HSL-Zuid, Maaswerken en rijkswegverbredingen.) Die besprekingen hebben geleid tot de totstandkoming van de onderhavige

overeenkomst. De werking daarvan strekt zich uit tot die infrastructurele projecten, die door de Minister van V&W en/of NSRIB worden uitgevoerd en tot die leidingen waarop een erkenning van openbaar belang als bedoeld in de Belemmeringenwet Privaatrecht van toepassing is dan wel kan zijn. Projecten, die buiten deze verantwoordelijkheid vallen, en/of verlegging van andere leidingen dan hierbedoeld, zoals die welke onder de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen vallen, worden derhalve niet bestreken door deze overeenkomst.

In dit Algemeen Deel van deze Toelichting wordt hierna een korte en globale schets gegeven van de bij verlegging van leidingen te onderscheiden juridische titels en wordt vervolgens de opzet van deze overeenkomst geschetst. Het Bijzonder Deel bestaat uit een artikelsgewijze toelichting.

1.2 Het juridische regiem bij verlegging van leidingen in kort bestek

In geval van verlegging van leidingen is een juridische tweedeling onvermijdelijk: verleggingen binnen of buiten het beheersgebied.¹

Voor zover de leidingen daarbinnen liggen, vindt de schade-afwikkeling in beginsel plaats op basis van het in wet en jurisprudentie gevormde leerstuk van schadevergoeding bij rechtmatige overheidsdaad. In die gevallen gaat aan de verlegging een intrekking van de aan de desbetreffende leidingbeheerder verleende (publiekrechtelijke) vergunning vooraf.

De Minister van V&W heeft met het oog op schadeclaims van leidingbeheerders in die situaties de 'Nadeelcompensatie-regeling voor het verleggen van kabels en leidingen in rijkswaterstaatswerken 1991' (NKL 1991, Stcrt. 23 december 1991, nr. 249) vastgesteld.

Van groot belang daarbij is, dat de Minister zich blijkens artikel 12 van de overeenkomst heeft verplicht, om deze NKL 1991 vóór 1 april 1999 volgens de in de zg. sideletter aangegeven uitgangspunten te wijzigen.

Voor zover leidingen buiten het beheersgebied (m.a.w. binnen het zg. onteigeningsgebied) liggen, ontbreken per definitie vergunningen van V&W, zodat de publiekrechtelijke regels voor nadeelcompensatie daar geen directe toepassing vinden. Het zal dan vaak gaan om situaties, waarin een nieuwe

infrastructuur wordt gerealiseerd.

Bij de verleggingen buiten het beheersgebied is in eerste instantie de juridische titel, op basis waarvan de leiding ter plaatse ligt, de toetssteen. Vaak zal het gaan om een opstalrecht voor de leidingbeheerder of een goedplicht (uit hoofde van de Belemmeringenwet Privaatrecht² te zijnen behoeve.

Daarnaast komt het echter ook regelmatig voor, dat de leidingbeheerder met de grondeigenaar een zg. obligatoire³ overeenkomst heeft gesloten dan wel anderszins van deze vergunning of toestemming heeft verkregen voor het hebben van de leiding in diens grond, veelal mede als gevolg van het feit dat vele leidingbeheerders zijn voortgekomen uit provinciale en gemeentelijke diensten. Vaak is er ook geen alternatief beschikbaar.

Een louter formele toepassing van regels van het onteigeningsrecht zou vermoedelijk meebrengen, dat in de laatstbedoelde gevallen bij gedwongen verlegging geen adequate vergoeding tot stand zou komen.

Partijen menen, dat daarmee onvoldoende recht zou worden gedaan aan de positie van de leidingbeheerders, die immers even zeer als het rijk een publiek belang dienen. Bovendien is gebleken, dat strikte toepassing van het onteigeningsrecht in sommige gevallen kan leiden tot onaanvaardbare vertraging in de realisering van infrastructurele projecten. Ook om die reden is er aanleiding een adequate vergoedingstructuur in te voeren. Deze overeenkomst beoogt daarvoor een regeling te geven.

Adequaat wil in dit geval zeggen een formule, waarin de overheid een reëel deel van de verleggingskosten voor haar rekening neemt. Voorwaarde daarbij is, dat het hiervoor genoemde publiek belang van de leidingen door de Minister wordt erkend of geacht wordt te zijn erkend. De partijen bij deze overeenkomst worden geacht te beschikken over een verklaring van openbaar belang dan wel die te kunnen verkrijgen. Daarmee wordt buiten twijfel gesteld, dat alle leidingen in beheer bij de aan de overeenkomst deelnemende partijen (waaronder de individuele leden van EnergieNed, VEWIN en VELIN worden begrepen) ook metterdaad onder de werking van de overeenkomst vallen.

1.3 Algemene uitgangspunten, die aan de overeenkomst ten grondslag liggen Partijen hebben een drietal algemene uitgangspunten aan de overeenkomst ten grondslag gelegd.

a. De schade alsmede de schadevergoeding worden berekend naar de regelen van het onteigeningsrecht en de daarop gebaseerde jurisprudentie, voor zover de overeenkomst daaraan niet een nadere invulling geeft (artikel 1). Dit impliceert, dat bij het bepalen van de schadevergoeding rekening wordt gehouden met eventueel aan de leidingbeheerder door de verlegging toevallende voordelen (voordeeltoerekening).

b. In artikel 2 van de overeenkomst is de verplichting van partijen neergelegd om wederzijds schadebeperkend op te treden. Daarmee is bedoeld dat zij rekening moeten houden met de wederzijdse belangen (bijvoorbeeld bij de keuze van het tracé).

Partijen zijn het erover eens, dat de verleggingen uiteindelijk dienen te worden gerealiseerd op basis van een technisch adequaat alternatief dat tegen de maatschappelijk laagste kosten gerealiseerd kan worden.

c. Partijen zijn het er voorts over eens, dat leidingen als incurante objecten moeten worden aangemerkt. Feit is immers dat deze, nadat ze zijn gelegd en hun functie zijn gaan vervullen, niet op de markt worden verhandeld. Toekennen van een vermogenswaarde is dan niet goed uitvoerbaar. Daarom nemen partijen bij de berekening van schade en schadevergoeding de werkelijke verleggingskosten als uitgangspunt, zulks conform de structuur van de onteigeningswetgeving en -jurisprudentie.

II. Bijzonder deel (artikelsgewijze toelichting)

Artikel 1 (onteigening)

In dit artikel is de reikwijdte van de overeenkomst neergelegd: zij heeft bij uitsluiting betrekking op het gebied buiten het beheersgebied van de Minister van Verkeer en Waterstaat. Daarop ziet ook de in dit artikel gebruikte terminologie 'buiten de door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat vergunde werken'.

Voor zover ten behoeve van een kabel of leiding vergunning is verleend door of namens de Minister en die kabel of

leiding derhalve is gelegen binnen het beheersgebied van de Minister wordt de schadeloosstelling bepaald naar de regelen van de NKL 1991. Herhaald zij hier, dat de Minister zich blijkens artikel 12 van de overeenkomst heeft verplicht om deze NKL 1991 vóór 1 april 1999 volgens de in de zg sideletter aangegeven uitgangspunten te wijzigen.

Voorts is in dit artikel het hiervoor onder paragraaf I.3 sub a besproken beginsel tot uitdrukking gebracht. Opgemerkt zij dat de begrippen 'kabel' en 'leiding' ruim moeten worden geïnterpreteerd. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval kunnen daaronder ook kabel- of leidingwerken vallen. Te denken valt in dit verband aan bijv. trafo's, gasstations, hoogspanningsmasten e.d.

Artikel 2 (verplichting van partijen)

Zie allereerst onder paragraaf I.3 sub b van het algemene deel van deze toelichting.

De plicht van partijen om schadebeperkend op te treden zou onder omstandigheden voor een van de partijen nadelig kunnen werken, bijv. als een leidingbeheerder dan wel de beheerder van de infrastructuur om die reden zou afzien van een andere dan de meest voor de hand liggende oplossing, die in totaal goedkoper is maar voor hem nadeliger kan uitpakken. Alsdan mag geen van de partijen hiervan uiteindelijk nadeel ondervinden.

Artikel 3 (schadeloosstelling)

Zie voor de leden 1 tot en met 3 het onder paragraaf I.4 sub c. gestelde. In lid 4 wordt een onderscheid gemaakt naar kostensoorten.

Onderscheiden worden:

- materiaalkosten;
- kosten van uit en in bedrijf stellen;
- kosten van ontwerp en begeleiding;
- uitvoeringskosten.

Dit onderscheid is nodig om aan te kunnen geven welk gedeelte van de met de verlegging of aanpassing verbonden kosten voor rekening van welke partij komt. In de artikelen 4, 5 en 6 worden de begrippen 'materiaalkosten', 'kosten van uit en in bedrijf stellen' en 'uitvoeringskosten' nader gedefinieerd.

Voor de kosten van ontwerp en begeleiding wordt aangesloten bij de RVOI-1998 (Regeling van de verhouding tussen opdrachtgever en adviserend ingenieursbureau, zoals uitgegeven

door het Koninklijk Instituut van Ingenieurs). Ingevolge artikel 26 van die regeling kunnen de volgende werkzaamheden worden onderscheiden:

- onderzoek
- voorontwerp
- definitief ontwerp
- bestek
- aanbesteding en gunning
- detaillering ten behoeve van de uitvoering
- directievoering
- oplevering
- onderhoud- en garantietermijn.

Voor de hoogte van de hier opgesomde kosten zullen de werkelijke kosten uitgangspunt zijn. Indien deze afwijken van het in de RVOI aangegeven niveau, dan dient onderbouwing van de afwijking te worden gegeven. Zo nodig kan op artikel 10 (hardheidsclausule) een beroep worden gedaan.

Lid 5 ziet op situaties dat de kabel of leiding is gesitueerd in gronden die in eigendom zijn van de leidingbeheerder of in gronden waarop ten behoeve van de kabel of leiding een zakelijk recht of een gedoogplicht ingevolge de Belemmeringenwet Privaatrecht is gevestigd. In die gevallen kan ingevolge de regelen van het onteigeningsrecht aanspraak worden gemaakt op volledige schadeloosstelling.

Uitgangspunt blijft overigens dat de schade wordt bepaald naar de regelen van het onteigeningsrecht, hetgeen impliceert dat – indien daartoe aanleiding bestaat – een korting plaatsvindt vanwege aan de leidingbeheerder toevallend voordeel. Een en ander is tot uitdrukking gebracht met de verwijzing naar lid 7. Zie in dit verband ook de toelichting op artikel 9.

Lid 6 heeft het oog op alle andere situaties dan die bedoeld in lid 5. Het gaat dan om een kabel of leiding gelegen buiten het beheersgebied van de Minister zonder dat een zakelijk recht of gedoogplicht is gevestigd, terwijl de leidingbeheerder evenmin over de eigendom van de grond beschikt. Zoals hiervoor onder paragraaf 3 al opgemerkt, kan bijv. sprake zijn van een obligatoire overeenkomst, een feitelijke gedoogsituatie of een eenvoudige toestemming. In al die gevallen komen de materiaalkosten en de kosten van uit en in bedrijf stellen voor rekening van de leidingbeheerder. De kosten van ontwerp en begeleiding alsmede de uitvoeringskosten komen voor rekening van de Minister. Overigens is ook

hier de verwijzing naar lid 7 opgenomen, hetgeen impliceert dat een correctie kan plaatsvinden in verband met voordeeltorekening.

Lid 7 is een verbijzondering van artikel 1, waarin o.a. is bepaald dat de regels van de Onteigeningswet en de daarop gebaseerde jurisprudentie op de wijze van schadeberekening van toepassing zijn. Het verrekenen van voordeel bij capaciteitstoename van de leiding of bij vervanging van een technisch versleten kabel of leiding is daarvan een logische consequentie. Zie in dit verband ook de toelichting op artikel 9. Indien sprake is van kwantificeerbare voordelen, vindt deze bepaling mutatis mutandis ook toepassing op opstellen.

Artikel 4 (materiaalkosten)

Bij de definiëring van het begrip 'materiaalkosten' is uitgegaan van de gedachte dat in beginsel die materiaalkosten voor rekening van de leidingbeheerder komen, die – het infrawerk waarvoor moet worden verlegd, weggedacht – hoe dan ook gemaakt hadden moeten worden. Dit impliceert, dat indien voor het kabel- of leidingwerk een beschermingsconstructie nodig is in de vorm van b.v. een stenen opstal (denk aan technische apparatuur ten behoeve van de telecommunicatie) de materiaalkosten daarvan voor rekening van de leidingbeheerder blijven. Ook de kosten van het transport van materialen naar de bouwplaats dienen te worden begrepen onder het begrip 'materiaalkosten'. Partijen realiseren zich, dat bij de uitvoering van de overeenkomst discussie kan ontstaan omtrent de reikwijdte van het begrip 'materiaalkosten'. Het is niet doenlijk een voor alle gevallen sluitende definitie te maken. Partijen zullen in de praktijk door middel van onderhandelingen moeten komen tot een redelijke en pragmatische oplossing, handelend in de geest van deze overeenkomst.

Artikel 5 (kosten van uit en in bedrijf stellen)

Onder kosten van uit- en in bedrijf stellen vallen kosten van tijdelijke voorzieningen van operationele aard, zoals extra kosten van personele aard t.b.v. bedrijfsvoering en hulpmiddelen voor die bedrijfsvoering zoals watertanks, gasflessen en noodaggregaten.

Artikel 6 (uitvoeringskosten)

Onder de kosten van tijdelijke voorzieningen van fysieke aard (4e gedachte-

streepje) worden alle tijdelijke fysieke kabel- en leidingverbindingen verstaan, die de leidingbeheerder moet aanleggen en later buiten bedrijf stellen, in het kader van de door de andere partij gevraagde verlegging. Deze kosten houden nauw verband met de noodzakelijke continuïteit van de nutsvoorzieningen.

Onder uitvoeringskosten begrijpen partijen bij deze overeenkomst tevens de éénmalige kosten verbonden aan het vestigen van zakelijke rechten. Uitgangspunt voor de hoogte van de te betalen vergoedingen bij ondergrondse leidingen vormt de regeling die terzake tussen de Gasunie en LTO Nederland AD 1998 is overeengekomen en waarvan de overdragen periodiek worden aangepast.

Ook voor de definiëring van het begrip 'uitvoeringskosten' geldt in zijn algemeenheid, dat in de praktijk discussie kan ontstaan omtrent de vraag wat daaronder nu precies dient te worden verstaan. Partijen zullen ook ten aanzien van de invulling van dit begrip in redelijkheid tot overeenstemming moeten zien te komen, handelend in de geest van deze overeenkomst. De kosten van een CAR-verzekering vallen in principe eveneens onder uitvoeringskosten. Er zijn echter nogal wat varianten denkbaar; mede daarom kan de 'opdrachtgever' verlangen, dat hij inzage van de CAR-polis krijgt en bij aantoonbare inefficiency 'corrigerende' voorstellen kan doen.

Artikel 7 (optimalisatie)

Voor de toepassing van dit artikel wordt een onderscheid gemaakt tussen de meest voor de hand liggende variant en het meest aantrekkelijke alternatief. De meest voor de hand liggende variant is een verlegging van de kabel of leiding ter plaatse van de probleemlocatie. Denkbaar is echter, dat één van de partijen gebaat is bij een andere oplossing. Dit is bijv. het geval indien de situatie ter plaatse van het uit te voeren werk zo ingewikkeld is, dat de leidingbeheerder er de voorkeur aan geeft – ook uit een oogpunt van efficiënt beheer – de kabels en leidingen geheel of gedeeltelijk te verplaatsen dan wel andere maatregelen te treffen buiten de grenzen van het uit te voeren werk.

In beginsel wordt dan ook gekozen voor het meest aantrekkelijke alternatief, tenzij de andere partij ten gevolge daarvan in een slechtere positie komt

te verkeren dan het geval zou zijn geweest bij verlegging ter plaatse van de probleemlocatie. Vanzelfsprekend is het te allen tijde mogelijk, dat partijen alsdan nadere afspraken maken omtrent de verdeling van de financiële gevolgen daarvan.

Artikel 8 (gebiedsbenedering)

Deze overeenkomst kiest voor de gebiedsbenedering in plaats van de oorzaakbenedering, omdat een integrale aanpak nu eenmaal billijker is dan een partiële. Daartoe behoort met name honorering van reeds bestaande afspraken met derden. Weliswaar doet de opdrachtgever geen zaken met die derde maar hij rekent met de leidingbeheerder af op de voet van diens afspraken als ware het zijn schade.

Het kan voorkomen, dat niet volstaan kan worden met een aanpassing of verlegging op de probleemlocatie. Dat is mogelijk bij de meest voor de hand liggende variant doch ook bij een eventueel aantrekkelijker alternatief. Het is dan de vraag welk uitgangspunt gehanteerd moet worden bij de berekening van de schadeloosstelling, samenhangend met de aanpassing of verlegging op die andere locatie: het rechtsregiem op de (oorspronkelijke) probleemlocatie of het rechtsregiem op die andere locatie. De eerste keuze is een oorzaakbenedering, de tweede keuze is een gebiedsbenedering. Partijen kiezen voor de gebiedsbenedering; bepalend is dus het rechtsregiem op de locatie waar de werkzaamheden moeten worden verricht.

Het is bovendien mogelijk, dat als gevolg van een bepaalde oplossing een derde (dwz een partij die in beginsel met de probleemlocatie geen enkele bemoeienis heeft) op een andere locatie werkzaamheden moet verrichten. In het geval dat die derde partij zijn kosten krachtens een (tijdens de ondertekening van deze overeenkomst reeds bestaande) schriftelijke overeenkomst bij de leidingbeheerder van de probleemlocatie in rekening kan brengen, is er sprake van gevolgschade van de leidingbeheerder. Die gevolgschade zal door de Minister worden vergoed, uiteraard indien en voor zover inzage is verleend in de desbetreffende contractafspraken en die schadevergoeding maximaal strekt tot de directe aanpassing- of verleggingskosten van die derde.

Mocht er geen aantoonbare financiële verplichting tot vergoeding van schade

door de leidingbeheerder aan die derde zijn, en is die derde partij eveneens een leidingbeheerder die onder het bereik van deze overeenkomst valt, dan zal de Minister de schade van die derde/leidingbeheerder rechtstreeks (d.w.z. zonder tussenkomst van de leidingbeheerder op de probleemlocatie) vergoeden overeenkomstig de overeengekomen systematiek van deze overeenkomst. Bij deze bijzondere situaties (de derde partij is eveneens leidingbeheerder) kunnen artikel 7 (optimalisatie) en artikel 10

(hardheidsclausule) per geval een belangrijke rol spelen, omdat alsdan deze bepalingen ook jegens de derde partij hebben te gelden.

Indien bij voorbeeld op een bepaalde locatie hoogspanningslijnen als gevolg van een infrawerk moeten worden verhoogd (te vergelijken met het verleggen van grondkabels) dan is voor de gebiedsbenedering bepalend op welke plaats de werkzaamheden worden verricht teneinde de lijnen te kunnen verhogen. Indien deze werkzaamheden plaatsvinden in de hoogspanningsmast, dan zal het regime van de locatie van die hoogspanningsmast bepalend zijn voor het vaststellen van de vergoeding.

Artikel 9 (voordeeltoerekening)

Ter uitvoering van dit artikel worden leidingen met een technische levensduur van 100 jaar en ouder geacht niet aan technische veroudering onderhevig te zijn. Dat brengt met zich, dat ten aanzien van de verlegging van die leidingen geen korting nieuw voor oud zal worden toegepast. Denkbaar is dat de leidingbeheerder in de nieuwe situatie geen voordeel, maar nadeel ondervindt van de verlegging, b.v. ten gevolge van hogere onderhoudskosten. Ook die kosten zullen in aanmerking worden genomen bij de vaststelling van de vergoeding.

In artikel 3, lid 7 is overeengekomen dat partijen de schadeloosstelling zullen corrigeren, indien zich door de verlegging of aanpassing van de kabel of leiding een kwantificeerbare voordeeltorekening voordoet.

Artikel 9 beoogt een uitwerking van artikel 3, lid 7 te geven bij een mogelijke aftrek nieuw voor oud bij kabels en leidingen.

In artikel 3, lid 7 wordt als voorbeeld van een kwantificeerbare voordeeltorekening naast het technisch versleten zijn van de leiding de capaciteitstoena-

me van een leiding genoemd. Andere voorbeelden daarvan zijn:

- andere toename van de functionaliteit van de leiding zoals een door de leidingbeheerder gewenste hogere drukklasse
 - opheffen van een evident verkeerde ligging zoals te weinig gronddekking
 - opheffen van aanwezige constructiefouten of foutieve keuze van leidingmaterialen, voor zover die de technische levensduur significant zouden kunnen beïnvloeden
 - achterstallig onderhoud eveneens met significante verkorting van de technische levensduur
 - noodzakelijke reconstructie van oudere opstallen.
- Bij een reconstructie van oudere opstallen kan afhankelijk van de incidentele situatie eventueel een correctie nieuw voor oud worden toegepast naar analogie van de reguliere ontengineeringeregels. Bij een tegelijkertijd toegepaste vergroting van functionaliteit – bij voorbeeld – komen alle aan die vergroting toe te rekenen meerkosten voor rekening van de leidingbeheerder.

Een aftrek nieuw voor oud bij leidingen is gecompliceerd, omdat in bijna alle aanpassing- en verleggingsituaties een zelfstandige eenheid ontbreekt. In de NKL 1991 is het begrip 'zelfstandige eenheid' als volgt gedefinieerd: 'een onderdeel van de technische werken in het leidingencomplex, dat bij vervanging van (een deel van) dit leidingencomplex, zowel uit technisch als uit bedrijfseconomisch oogpunt naar redelijke verwachting in stand zal blijven'. Bij een verlegging van een deel van een zelfstandige eenheid is het pas zinvol een correctie nieuw voor oud toe te passen, indien die 'partiële' verlegging dicht tegen het moment aan zit, waarop de technische levensduur van de gehele leiding verstreken is. Partijen zijn overeengekomen, dat daarvan sprake is indien de periode tussen 'partiële' verlegging en een verstrijken van de technische levensduur 5 jaar of korter is.

Een voorbeeld:

- leiding aangelegd in 1959
- technische levensduur: 45 jaar
- totale leiding met een lengte van 800 m zou naar objectieve maatstaven aldus in 2004 moeten worden vernieuwd
- infrastructureel project maakt verleg-

ging van 100 m leiding noodzakelijk in 2001

- kosten 'partiële verlegging': f 300.000
- geschatte kosten gehele verlegging in 2004: f 1.500.000
- evenredig deel van het in 2001 te verleggen deel ten opzichte van de in 2004 geplande totale verlegging is. $100/800 \times f 1.500.000 = f 187.500$
- bij een rekenrente van 4%⁴ is dit bedrag naar het jaar 2001 contant te maken met de rekensom $f 187.500: (1,04)^3 = f 166.687$
- de schadeloosstelling is nu gelijk aan f 300.000 (kosten partiële verlegging in 2001) minus f 166.687 (de contant gemaakte evenredige besparing in 2004) = f 133.313.

Voor het door partijen inmiddels opgestelde overzicht van leidingmaterialen zij verwezen naar de bijlage 1. Partijen zullen zich over herziening daarvan voor de eerste maal voor het vervallen van de looptijd van 5 jaar (zie artikel 14) met elkaar verstaan.

Artikel 10 (hardheidsclausule)

Zoals gebruikelijk is ook in deze overeenkomst een hardheidsclausule opgenomen, die partijen de gelegenheid biedt van het bepaalde in artikel 3 af te wijken, indien de redelijkheid daarom vraagt.

Artikel 11 (uitwerking)

Indien in de praktijk behoefte blijkt te bestaan aan een uitvoeringsprotocol, zullen partijen tot de vaststelling daarvan overgaan. Wellicht dat de overeenkomst na enige tijd wordt geëvalueerd en dat alsdan aan de hand van in de praktijk aan het licht getreden probleemsituaties een meer uitgewerkte regeling in de vorm van een uitvoeringsprotocol aan de overeenkomst kan worden toegevoegd.

Artikel 12 (NKL)

De bepaling spreekt voor zich.

Artikel 13 (geschillen)

Partijen beogen nadrukkelijk elkaar over en weer rechtens te binden. De branche-organisaties vertegenwoordigen in deze hun individuele leden, zodat daar waar in deze overeenkomst gesproken wordt van 'partijen' daarmee tevens die individuele leden worden bedoeld. Dat betekent, dat het noch de Minister van Verkeer en Waterstaat, noch EnergieNed, VELIN

en VEWIN, noch hun individuele leden vrijstaat om zich eenzijdig aan de werking van de overeenkomst te onttrekken. Zo nodig kan de meest gerede partij zich tot de bevoegde burgerlijke rechter wenden, teneinde de nakoming daarvan af te dwingen.

Alvorens echter een eventueel geschil aan de rechter te kunnen voorleggen dient aan een commissie van deskundigen advies te worden gevraagd. Partijen gaan ervan uit, dat een dergelijk advies voldoende gezag heeft om partijen te doen besluiten zich dienovereenkomstig te gedragen. Partijen zijn echter geenszins rechtens gebonden aan de inhoud van het advies. Een gang naar de rechter blijft dan ook tot de mogelijkheden behoren.

Artikel 14 (duur van de overeenkomst)

De overeenkomst geldt vanaf 1 juli 1998.

Zij is bedoeld voor alle verleggingen (en aanpassingen) in het kader van de infrastructurele projecten van het Ministerie van V&W, NSRIB daartoe gerekend (zoals de Betuweroute⁵, HSL-Zuid, aanleg en uitbreiding van rijkswegen alsmede Maaswerken), buiten het zg. beheersgebied (zie o.a. artikel 1 van de overeenkomst).

Die toepassing geldt ook, indien de opdracht tot een zodanige verlegging dateert van vóór 1 juli 1998, maar partijen terzake van de definitieve uitvoering van de verlegging en de daaraan gerelateerde schadevergoeding nog geen overeenstemming hadden bereikt dan wel in het geval dat deze overeenstemming wel was bereikt, daarbij kennelijk hadden geanticipeerd op de overeenkomst.

Voor zover het betreft verleggingen e.d. binnen het zg. beheersgebied – m.a.w. in geval van opzegging van vergunningen door V&W resp. NSRIB – is daarop tot 1 april 1999 nog de NKL 1991 van toepassing, echter met dien verstande – zie de sideletter alsmede artikel 12 van de overeenkomst – dat de Minister deze NKL met terugwerkende kracht tot 1 juli 1998 zal wijzigen.

Deze terugwerkende kracht van de te herziene NKL tot 1 juli 1998 zal eveneens van toepassing zijn op die verleggingen, waartoe de opdracht van het Ministerie (inclusief NSRIB) na 1 januari 1998 is gegeven, maar waarvan de feitelijke uitvoering na 1 juli 1998 is gestart.

¹ Het gebied waarbinnen op basis van beheerswetgeving vergunning is vereist voor onder meer het hebben van leidingen. Zo is voor leidingen binnen het beheersgebied van rijkswegen op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken vergunning van de Minister van VenW nodig. Hetzelfde geldt voor vergunningen in spoorwegwerken als bedoeld in het Reglement Dienst Hoofd- en Lokaalspoorwegen.

² De Belemmeringenwet Privaatrecht maakt het mogelijk werken van algemeen belang te doen gedogen door de overheid en door andere rechthebbenden, zo nodig tegen schadevergoeding.

³ Hiermee wordt een overeenkomst bedoeld, die uitsluitend een verbintenis tussen partijen tot stand brengt, zoals een huur- of bruikleenovereenkomst.

⁴ Dit is tweederde van het gemiddelde percentage dat de grootste banken van Nederland als rente hanteren voor standaardhypotheken zonder gemeentegarantie op basis van een tienjarige annuïteit.

⁵ Onder de Betuweroute dient mede de aanpassing van de havensporen te Rotterdam te worden verstaan alsmede de aanpassing van de spoorbaan op het gedeelte Zevenaar-Duitse grens (beide overeenkomstig de door de Minister goedgekeurde planbeschrijving).

Bijlage 1 bij de overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen buiten beheersgebied

Technische levensduur van kabels en leidingen

Toelichting

In de overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen buiten beheersgebied is in bepaalde gevallen sprake van voordeelcompensatie. Eén van die gevallen betreft het vervangen van een 'voor beide partijen kenbaar technisch versleten leiding' (art. 3, lid 7). Onder technisch versleten wordt verstaan: 'kabels en leidingen waarvan de technische levensduur binnen een periode van vijf jaar verstreken zal zijn'.

Voor het bepalen van de technische levensduur van de diverse soorten kabels en leidingen heeft de Stuurgroep Kabels en Leidingen (SKL) in overleg met vertegenwoordigers en deskundigen van de VEWIN, VELIN en EnergieNed de volgende tabel met te verwachten levensduren samengesteld.

Waterleidingen

Materiaal	Diameter-range [mm]	Verwachte technische levensduur (jaar)
Transportleidingen		
Staal	> 300	> 100
Beton	> 300	> 100
Asbestcement	> 300	70
Nodulair GIJ	> 300	> 100
Laminair GIJ	> 300	> 100
PVC vóór 1975	> 315	40
PVC van en na 1975	> 315	70
PE	> 300	70
GVK	> 300	> 100

Distributieleidingen

Asbestcement	50-300	70
Nodulair GIJ	80-300	> 100
Laminair GIJ	80-300	80
PVC vóór 1975	32-315	40
PVC van en na 1975	32-315	70
PE	60-300	70
Staal	60-300	80

Aansluitleidingen

Kleinere leidingen (tot 50 mm) niet relevant, grotere conform de distributieleidingen.

Gasleidingen

Materiaal	Verwachte technische levensduur [jaar]
-----------	--

Transportleidingen (8, 4 en 1 bar)

Staal	> 100
Nodulair GIJ	> 100
PE 1 e en	
2e generatie	70
PE 3e generatie	> 100

Distributieleidingen (100 en 30 mbar)

Asbestcement	70
Staal	80
Nodulair GIJ	> 100
Laminair GIJ	> 100
PE 1 e en	
2e generatie	70
PE 3e generatie	> 100
Slv PVC	> 100
HPVC	70

Electriciteitskabels

Materiaal	Verwachte technische levensduur [jaar]
-----------	--

Hoogspanningsmasten

Stalen masten > 100

Transportkabels (>30 kV)

Oliedruk kabel < 1970	55
Oliedruk kabel > 1970	70
Gasdrukpijpkabel	70
Gepantserd papier lood kabel (GPLK)	60
(XL)PE kabel, gefraiteerd, niet waterdicht of voorzien van waterboombestendige isolatie	20
(XL)PE kabel, niet gefraiteerd, niet waterdicht of voorzien van waterboombestendige isolatie	40
(XL)PE kabel, waterdicht of voorzien van waterboombestendige isolatie	70

Distributiekabel middenspanning (tot 30 kV)

Gepantserd papier lood kabel (GPLK)	60
(XL)PE kabel, gefraiteerd, niet waterdicht of voorzien van waterboombestendige isolatie	20
(XL)PE kabel, niet gefraiteerd, niet waterdicht of voorzien van waterboombestendige isolatie	40
(XL)PE kabel, waterdicht of voorzien van waterboombestendige isolatie	70

Distributiekabels laagspanning (0,4 kV)

GPLK	100
PVC	100

Aardgas. K1, K2 EN K3 transportleidingen (> 8 bar)

Materiaal	Diameter-[mm]	Verwachte technische levensduur (jaar)
Staal	>100	> 100

